

Rusreformen

I SVs partiprogram 2017–2021 står det:

- **Avkriminalisere besittelse av brukerdoser med narkotika.** *Politiets ressurser bør brukes på å ta de som produserer, smugler og selger, ikke brukerne. I størst mulig grad bør brukere holdes unna kriminelle miljøer.*

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018 (Prop. 1 S (2017-2018) (HOD)) fikk SV flertall i innstillingen (Innst. 11 S (2017-2018)) med følgende uttalelse (side 102):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, ønsker å overføre ansvaret av samfunnets oppfølging av bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk fra justissektoren til helsetjenesten.»

Regjeringens forslag til rusreform

Regjeringens forslag til rusreform innebærer å avkriminalisere bruk og besittelse av mindre mengder narkotika til eget bruk. Narkotika skal fortsatt være forbudt, men mindre mengder narkotika til eget bruk skal ikke lenger straffes.

Det betyr at politiet fortsatt kan beslaglegge og destruere narkotika, uavhengig av mengde, og har rett til visitering ved mistanke om bruk. Ved funn skal politiet pålegge brukere av narkotika oppmøte for en kommunal rådgivningsenhet med kompetanse på rus, og for unge under 16 skal foreldre informeres om dette, og i noen tilfeller opp til 18 år. Barnevernet kan bli kalt inn, som er mye samme som før.

Rådgivningsenheten vil først informere om forbudet og farene ved narkotikabruk i en obligatorisk samtale. Deretter vil man tilbys en kartleggings samtale med mulighet for henvisning til behandling i helsevesenet eller andre relevante tjenester. Regjeringen foreslår å pålegge gebyr ved manglende oppmøte.

Salg, smugling, produksjon osv. av narkotika vil kunne etterforskes og straffes som før. Dette gjelder også oppbevaring av narkotika over terskelverdiene.

Det er viktig å ikke blande sammen avkriminalisering og legalisering. Legalisering er at det blir lovlig med bruk og besittelse av narkotika. Det er SV imot.

Hvorfor trenger vi en rusreform for å avkriminalisere narkotika?

Straff er et onde og samfunnets sterkeste virkemiddel for å motvirke uønsket adferd. Det er derfor et grunnleggende prinsipp i vår rettstradisjon at straff ikke benyttes uten at det er både nødvendig og til større nytte enn skade.

Rusreformutvalget mener at det ikke er empirisk belegg for å si at straff er nødvendig eller tilstrekkelig nyttig for å avskrekke folk fra å bruke rusmidler. Flere studier har undersøkt om det er blitt mer eller mindre narkotikabruk i land som har innført strengere eller mildere narkotikalovgivning, og det er ikke påvist noen klar sammenheng – heller ikke ved avkriminalisering.

Samtidig påpeker Rusreformutvalget at straff innebærer stigmatisering – både konkret ved at et rulleblad begrenser ens muligheter i livet, og mer abstrakt ved at et kriminelt selvbilde eller utenforskap forsterkes. Forskning viser at de som har vært i fengsel, har mye høyere sannsynlighet for å bli straffet igjen. En tvillingstudie fra 2019 fant også personer som

kommer tidlig i kontakt med justisvesenet, har større risiko for videre kriminell atferd, selv ved mildere reaksjonsformer. Derfor bør vi unngå å kriminalisere når straffen ikke når målene om mindre bruk av narkotika.

Med dagens system vet vi at personer ikke søker om hjelp når de trenger det som vold, overgrep og overdose, fordi de er redd for straff på grunn av de er ruset, eller har narkotika.

Det rammer dessuten sosialt skjevt, da minoriteter og fattige oftere blir tatt enn mer privilegerte grupper. En nylig studie gjennomført i Oslo viste at bruken av cannabis var høyere blant ungdom med foreldre med høy utdanning. Imidlertid var risikoen for å bli tatt av politiet mer enn syv ganger høyere for ungdom som har foreldre med lav utdanning, når andre forhold er like.

I dagens system er det veldig få personer som bruker og har narkotika som blir tatt. Cirka 1/4 av befolkningen i Norge har brukt cannabis én eller flere ganger i løpet av livet. Kriminaliseringen har vanligvis ført til at noen, oftere minoriteter og ungdom med foreldre med lav utdanning, straffes, mens det store flertallet av dem som har prøvd narkotika gjør ikke det.

Tre endringer fra NOU-en til regjeringens forslag til rusreform

Regjeringen har endret flere av rådene som er foreslått i NOU-en. Regjeringen foreslår andre terskelverdier for å inneha narkotika (1), gebyr for å ikke møte (2), og de vil ikke «vaske» rullebladet (3).

1. Terskelverdiene skal være i forskrift, ikke i loven. Det betyr at regjeringen vil styre det, men Stortinget kan si sin mening. Rusreformen foreslo for eksempel 5 gram heroin, 1 gram MDMA eller 15 gram cannabis. [Forslag er på side 283](#). Regjeringen har foreslått 2 gram heroin, 0,5 gram MDMA eller 10 gram cannabis. Kirkens Bymisjon og flere andre organisasjoner er imot endringen fra regjeringen siden det vil føre til at rusbrukere må oppsøke selgere oftere, og de foreslår å beholde terskelverdiene satt i NOU-en.
2. NOU-en foreslo at det skulle være obligatorisk oppmøte til rådgivningsenhet, men ingen gebyrer hvis personen ikke møter. Regjeringen foreslår et gebyr på to ganger rettsgebyret for brudd på møteplikten. Det tilsvarer i dag 2 398 kr. Imidlertid legger de også opp til at den kommunale enheten kan velge å fravike gebyret dersom det vil være urimelig belastende i lys av den enkeltes økonomiske situasjon eller livssituasjon for øvrig. Ettersom gebyret ilegges dem som ikke har møtt til samtale, kan dette imidlertid bli en vanskelig vurdering for enheten, og det er derfor en fare for at personer som har lite fra før vil ilegges gebyr. Å gi gebyr for manglende oppmøte skaper også et dårlig utgangspunkt for en åpen og tillitsbasert samtale.
3. NOU-en foreslo at overtredelser av loven for bruk og besittelse av brukerdoser skal bli «vasket» i rullebladet. Regjeringen har ikke foreslått det. [Det har SV sagt at vi vil gjøre](#).

Referanser og dokumenter

- Her kan du lese NOU-en: [Rusreform – fra straff til hjelp](#).
- Her kan du lese regjeringens forslag til rusreform: [Endringer i helse- og omsorgstjenesteloven og straffeloven m.m. \(rusreform\)](#)
- Her kan du finne kortfattetlig [informasjon om reformen, og svar på flere av spørsmålene noen har](#).